

(Y) VOORWOORD

Dit is de samenvatting geschiedenis ter voorbereiding van het examen van module 5. We moeten twee (véél-te-lange) hoofdstukken kennen voor geschiedenis. Je vindt beide hoofdstukken terug in deze samenvatting.

DEEL 1: de koude oorlog

DEEL 2: dekolonisatie

(X) INHOUDSTAFEL

Over twee pagina's

Samenvatting geschiedenis – de koude oorlog – module 5

Inhoud

1) VS <=> SU	5
1.1) Een nieuw conflict, onvermijdbaar?	5
1.1.1) Aanleiding naar de grote oorlog	5
1.2) De Koude Oorlog in een notendop	5
2) Verdieping in de koude oorlog (K.O.)	8
2.1) Impact van de K.O. op de wereld	8
2.1.1) Algemeen: wereld	8
2.2.2) Impact in gedekoloniseerd Azië	8
2.2.3) Impact K.O. Latijns-Amerika + Afrika	9
2.2.4) Impact in het Midden-Oosten	9
2.2.5) Synthesevragen bij dit onderdeel	10
2.3) De wapenwedloop	10
2.3.1) Oorzaken wapenwedloop	10
2.3.2) Wapens, wapens en nog meer wapens	11
2.3.3) Afrika en wapens van de VS/SU	11
2.3.4) Ontwapening... ..	11
2.3.5) Opdrachten bij dit onderdeel	12
2.4) Einde van de Koude Oorlog	12
2.4.1) Keerpunt	12
2.4.2) Sovjet-Unie: Gorbatsjovs hervormingsbeleid	13
2.4.3) Einde van de Koude Oorlog	13
2.4.4) Overzicht: Heersers van de Sovjet-Unie	13
2.4.5) Synthesevragen bij dit onderdeel	14
2.5) Op naar een multipolaire wereld	15
2.5.1) “America won the Cold War.” – George Bush	15
2.5.2) Amerikaans naïef (vals) optimisme	15
2.5.3) Machtsverschuivingen na koude oorlog	15
2.5.4) Transnationale (wereld)problemen	16
2.5.5) Amerikaanse wereldorde uitgedaagd	17
2.5.6) Synthesevragen bij dit onderdeel	18
3) Dekolonisatie	20
3.1) Wat vooraf ging... ..	20
3.2) Dekolonisatie algemeen	20
3.2.1) Wat na het kolonialisme?	21
3.2.2) Synthesevragen bij dit onderdeel	21

3.2.3) Bronnenanalyse bij dit onderdeel	22
3.3) Dekolonisatie van Belgisch Kongo.....	23
3.4) De Noord-Zuidverhouding.....	24
3.4.1) Situatie in 3 ^{de} wereldlanden	24
3.4.2) Ex-kolonies in de jaren 1960	24
3.4.3) 1970: oliecrisis en Aziatische tijgers.....	24
3.4.4) 1980: confrontatiepolitiek noord↔zuid.....	25
3.4.5) 1990-2000: Milleniumdoelstellingen	25
3.4.6) Synthesevragen bij dit onderdeel	25
3.5) Afrika, het verloren continent?!.....	26
3.5.1) Synthesevragen	27
3.6) China: tussen ideologie en pragmatisme	28
3.6.1) Kenmerken beschaving doorheen geschiedenis.....	28
3.6.2) Impact van het Europees imperialisme.....	28
3.6.3) Communistisch China o.l.v. Mao.....	28
3.6.4) China onder leiding van Den Xiaoping	29
3.6.5) Synthesevragen bij dit onderdeel	29
4) Veel succes op het examen!	30

1) VS ⇔ SU

1.1) Een nieuw conflict, onvermijdbaar?

1.1.1) Aanleiding naar de grote oorlog

*Na WOII --> internationale politiek --> gedomineerd door tegenstellingen VS ⇔ SU.

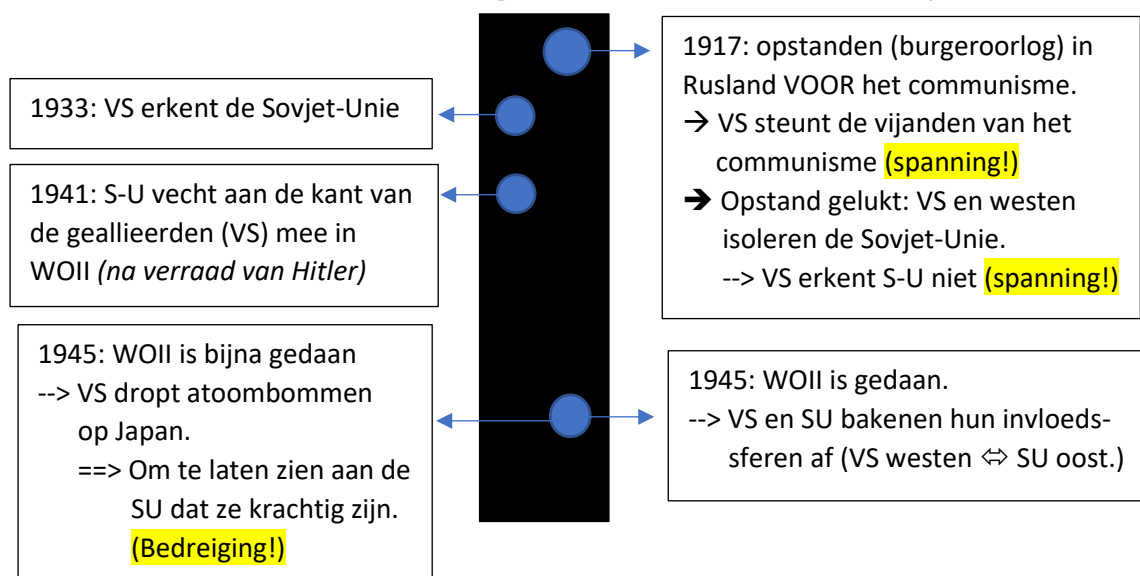
--> VS = kapitalistisch ⇔ Sovjet-Unie = communistisch

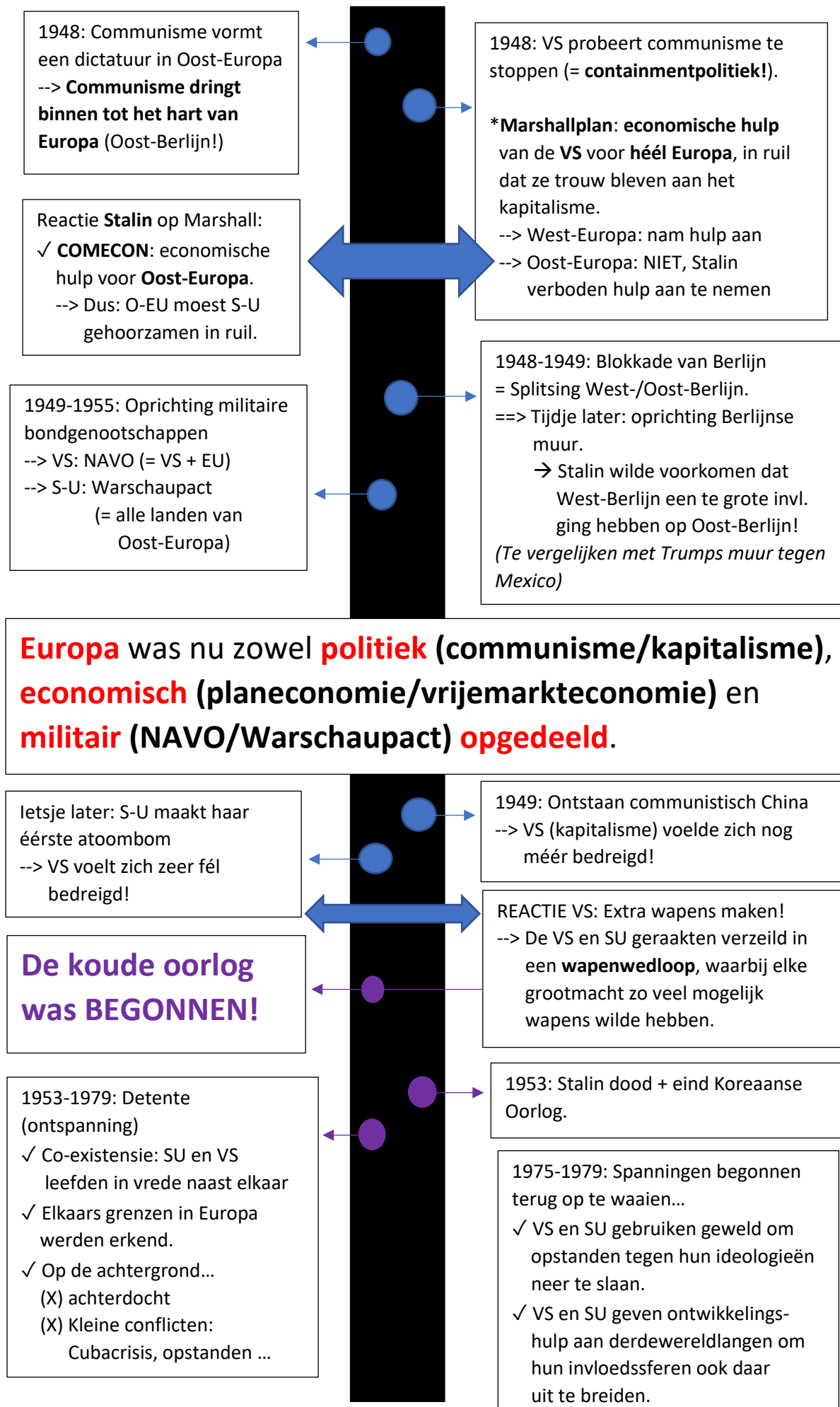
SUPERMACHT	Verenigde Staten	Sovjet-Unie
Ideologie	KAPITALISME	COMMUNISME
Kenmerken	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Veel individuele vrijheid ✓ Parlementaire democratie = parlement wordt verkozen op basis van stemmen v/h volk. ✓ Vrijemarkteconomie ✓ Klassen in de samenleving (--> rijken ⇔ armen) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Weinig individuele vrijheid ✓ Dictatuur van één partij (de communistische partij) ✓ Staatsgeleide planeconomie ✓ Klassenloze samenleving
Lijden na WOII?	VS had niet geleden, land was 2x zo rijk als voor WOII.	Sovjet-Unie had veel geleden: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Infrastructuur vernield ✓ Vél doden (> 20 miljoen)
Troeuen van het land	✓ Economische grootmacht	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Strategische aardrijkskundige ligging ✓ Vél grondstoffen ✓ Stalin had de S-U na WOII zér fel uitgebreid. Alle landen die hij bevrijdde van Hitler, bezette hij ook!

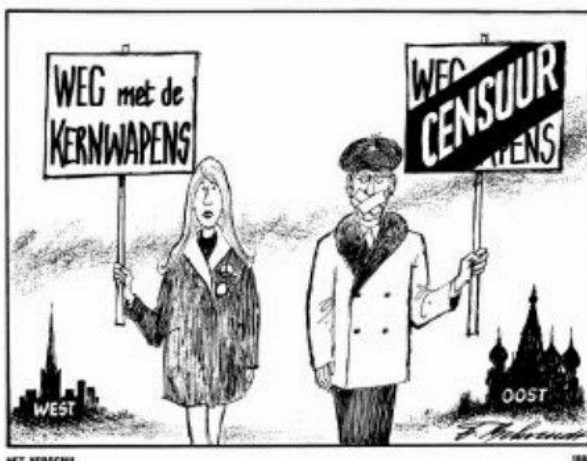
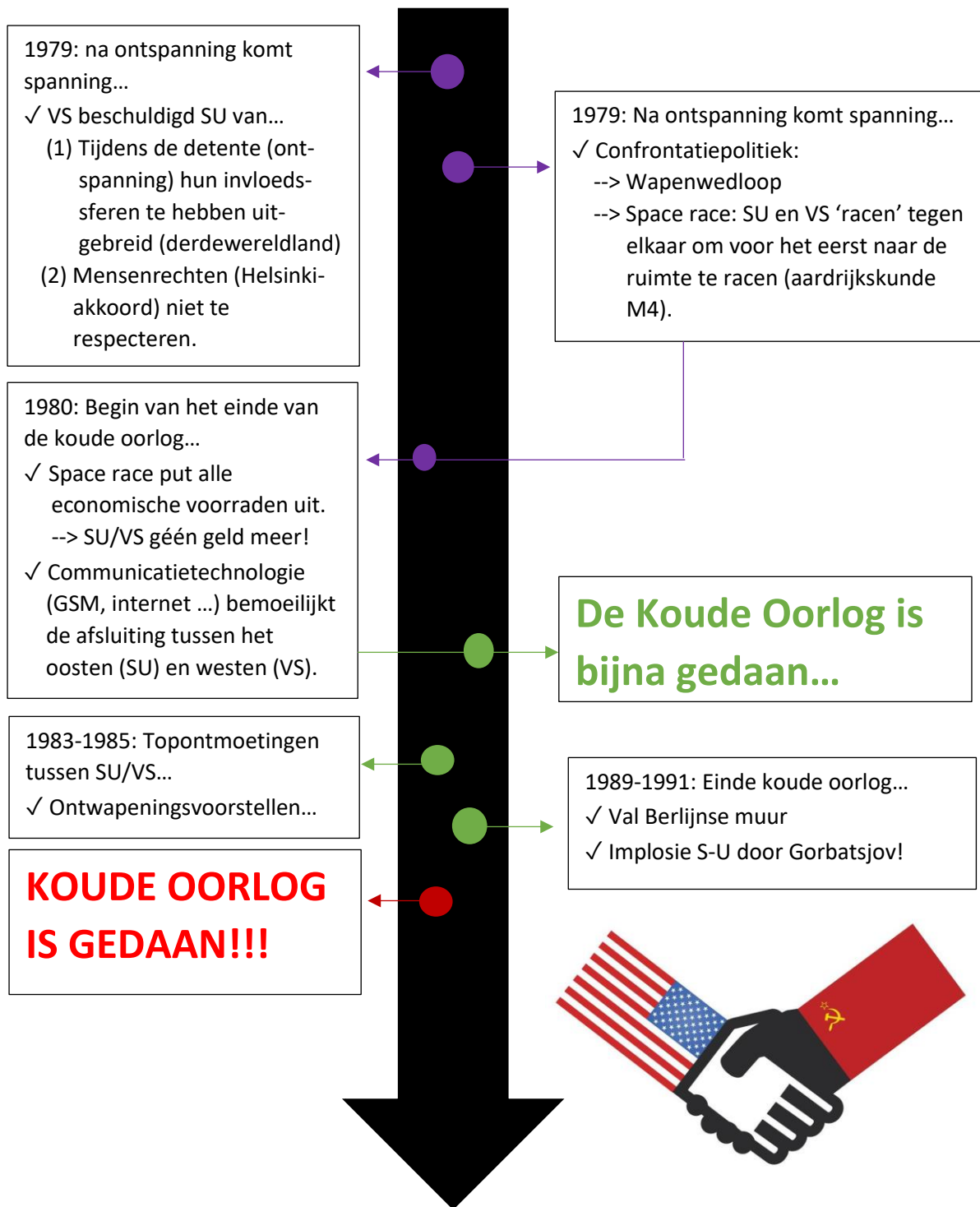
Deze twee ideologisch tegengestelde supermachten botsten met elkaar: een nieuw conflict was **onvermijdbaar**! De koude oorlog was begonnen... FAST FACTS:

- ✓ Er was nooit een conflict (daarom is de oorlog 'koud')
- ✓ Bewapeningswedloop: beide grootmachten verzamelden superveel wapens om elkaar te bedreigen.
- ✓ Diabolisering van de vijand: de vijand werd als 'de duivel' (*figuurlijk*) voorgesteld in propaganda.

1.2) De Koude Oorlog in een notendop

Hierlangs zie je een spotprent uit de koude oorlog, deze kwam duidelijk langs de Amerikaanse (Belgisch-Nederlandse) kamp. Hier probeert Amerika te benadrukken dat in de Sovjet-Unie alles werd gecensureerd, er was géén individuele vrijheid en enkel staatscontrole. Men mocht dus eigenlijk géén opstanden voeren tegen de kernwapens, terwijl men in Amerika alles mocht doen (géén censuur, vrijheid!).

2) Verdieping in de koude oorlog (K.O.)

2.1) Impact van de K.O. op de wereld

2.1.1) Algemeen: wereld

MACHTSVERHOUDINGEN	DEKOLONISATIE
<ul style="list-style-type: none"> ✓ EU --> verliest dominantie na 2 wereld-oorlogen! ✓ VS/SU --> twee nieuwe supermachten, die de wereld in twee verdelen. --> Andere landen moeten kiezen tussen... <ul style="list-style-type: none"> (1) VS ==> kapitalisme (2) SU ==> communisme 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ EU na WOII zwak --> Afrikaanse kolonies dekoloniseerden. ✓ Gedekoloniseerde Afrikaanse landen... <ul style="list-style-type: none"> ==> Kozen voor SU, omdat: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Klassenloze staat --> véél armen in Afrika ✓ Iedereen gelijk, verdienen evenveel --> Interessant voor armeren...
<ul style="list-style-type: none"> ✓ De WERELD werd in twee verdeeld --> prowesterse landen (VS: kapitalisme) --> prosovjetlanden (SU: communisme) 	

2.2.2) Impact in gedekoloniseerd Azië

De grootmachten wilden hun invloed uitoefenen op gedekoloniseerde landen om hun invloedssferen nog meer uit te breiden...

GEDEKOLONISEERD LAND	VS OF SU?	EXTRA UITLEG	GEVOLGEN
China	SU	China werd communistisch	Amerika voelde zich extra bedreigd. Ze omsingelden China om ervoor te zorgen dat communisme zich niet verder uitbreidt in Azië (= containment!)
Indonesië	SU	Indonesië was vroeger een kolonie van Nederlands en werd links na dekolonisatie.	
Hindoe-India	SU	Beide landen komen van één kolonie: Brits-Indië	
Moslim-Pakistan	VS		VS steunt moslims?
Noord-Korea	SU	Beide landen werden na WOII gesplitst.	Gesteund door SU.
Zuid-Korea	VS		Gesteund door VS en VN.
(Noord-)Vietnam*	SU	Gesteund door Vietcong.	*Noord-Vietnam is volledig Vietnam geworden na een oorlog. **De VS steunde Zuid-Vietnam om te voorkomen dat ze communistisch gingen worden. Ze hebben echter verloren...
(Zuid-Vietnam)**	VS	Gesteund door VS.	
Laos	SU		
Cambodja	SU		

De VS had superveel schrik voor het domino-effect, ze dachten dat als één land communistisch werd de rest dat ook ging doen. Idem voor de SU. Ze zetten alles op alles om dit tegen te houden!

2.2.3) Impact K.O. Latijns-Amerika + Afrika

	INVLOEDSSFEER	CONFLICTEN
Latijns-Amerika	<p>VS (kapitalisme)</p> <p>Belangrijke nota over de Cubacrisis:</p> <p>NA de Cubacrisis was er ontspanning, de VS en SU hadden bijna de hele wereld vernietigd door atoombommen af te vuren. Beide grootmachten zagen het gevaar in en probeerden erna een einde te maken aan de spanningen (die de wereld konden vernietigen!)</p>	<p>✓ VS tegen elke vorm van socialisme/communisme.</p> <p>✓ Guzman: Guatemala --> door VS uitgeschakeld want werd te communistisch</p> <p>✓ Cubacrisis (1962)</p> <p>(1) Fidel Castro aan de macht ==> communistische leider --> VS werd boos...</p> <p>(2) Staatsgreep VS tegen Fidel Castro --> Sovjet-Unie werd boos...</p> <p>(3) Sovjet-Unie zette kernraketten in Cuba gericht naar de VS. --> HOOGTEPUNT KOUDE OORLOG: éérste rechtstreekse bedreiging VS ↔ SU.</p> <p>(4) VS (president Kennedy) eist directe ontmanteling...</p> <p>(5) Bijna mutual assured destruction (als Sovjet-Unie kernraketten afvuurt zal VS terug vuren en maken ze elkaar kapot), maar...</p> <p>(6) Sovjet-Unie ontmantelt raketten als Amerika belooft Cuba nooit aan te vallen.</p> <p>(7) Amerika ontmantelt raketten in Turkije richting S-U.</p> <p>(8) Dus: de wereld werd niet vernietigd. :)</p> <p>✓ Na Cubacrisis: VS duldt géén communisme méér! --> Elke andere dreiging voor communisme wordt met de HARDE HAND neergeslagen!</p>
Afrika	Deels VS, deels SU	<p>✓ Landen moesten kant kiezen om steun te krijgen (arme Afrikaanse landen hebben steun nodig, daarmee)</p> <p>✓ VS en SU probeerden Afrikaanse landen naar zich te krijgen:</p> <p>(1) VS: steunen Apartheid in S-Afrika --> steun blanken</p> <p>(2) SU: gaf ook militaire steun. --> Fidel Castro: Cubaanse troepen --> Angola en Mozambique om procommunisme te steunen.</p>

2.2.4) Impact in het Midden-Oosten

LAND	CRISIS	UITLEG
Egypte	Suezcrisis	<p>✓ President Nasser: Suezkanaal genationaliseerd. --> Protest GB en FR: tegengehouden door de VS! --> VS beloofde militaire steun ==> trok belofte in! DUS: SU geefde steun <-----</p>
Afghanistan	Taliban (moslim-fundamentalisten)	<p>✓ Taliban (moslims) streden tegen goddeloze communisten (communisme = tegen godsdienst!)</p> <p>✓ Gesteund door de VS: VS steunde de taliban dus (...) om te strijden tegen het communisme.</p>
Het Midden-Oosten was interessant voor de VS en SU omdat het petroleum (grondstof!) had!		
Het Midden-Oosten was ook interessant omdat er oorlogen bezig waren van Israël tegen Arabische staten. Door invloed uit te oefenen, gingen deze staten een kant kiezen!		

2.2.5) Synthesevragen bij dit onderdeel

1) In wat voor soort wereld is de dekolonisatie tot stand gekomen?

De dekolonisatie is tot stand gekomen in een bipolaire wereld, waar Europa op haar zwakst was en verknicht was aan de VS (West) of SU (Oost). Dankzij die zwakte van Europa konden hun kolonies dekoloniseren.

2) Wat waren de doelstellingen van het Sovjet-Russisch beleid en Amerikaans beleid in Azië?

De VS en SU wilden zoveel mogelijk gedekoloniseerde landen in hun kamp krijgen, hierbij gaven ze militaire steun aan prowesterse (VS) en procommunistiche (SU) groepen. Ze wilden hierdoor voorkomen dat hun tegenstander hun invloedssferen te fel gaat uitbreiden. Ze deinsden tenslotte ook niet terug om geweld te gebruiken om hun invloedssferen uit te breiden.

3) Waarom was het Midden-Oosten het voorbestemde slagveld van de Koude Oorlog?

Het Midden-Oosten was rijk aan grondstoffen en er was oorlog bezig van Israël tegen de Arabische landen. Zo konden de VS en SU hier tactisch gebruik (groepen steunen) zodat staten communistisch of kapitalistisch werden. Dit zien we terug in de VS die de taliban (moslimfundamentalisten) steunt omdat de taliban tegen het communisme vecht. Daarnaast steunde de SU president Nasser van Egypte direct toen de VS haar steunbelofte terugtrok. We zien hier dat de landen tot het uiterste gaan!

4) Wat was de impact van de Koude Oorlog in Latijns-Amerika en Afrika?

Latijns Amerika was onder de invloedssfeer van de VS, de VS dulde géén communisme in haar 'achtertuin'. Elke vorm van bedreiging tegen het liberale kapitalisme werd met de harde hand neergeslagen, alhoewel dat niet altijd lukte (zoals we zagen in de Cubacrisis). Afrika was daarentegen zowel in de invloedssfeer van de VS als de SU, Afrikaanse landen moesten immers een kant kiezen om daarvan ontwikkelingshulp te ontvangen, aangezien ze meestal arm waren. Zo waren de Afrikaanse staten na de dekolonisatie als het ware nog steeds afhankelijk.

5) Hoe hebben derdewereldlanden gereageerd op het kolonialisme en imperialisme?

Derdewereldlanden hebben van de EU hun zwakste moment tactisch gebruik gemaakt om zichzelf te dekoloniseren. Ze hebben daarnaast een kant gekozen (VS/SU) om ontwikkelingshulp te krijgen, sommige derdewereldlanden gebruikten de Koude Oorlog ook om hulp te krijgen. Dit zagen we bij president Nasser (Egypte): toen de VS hem niet wilde steunen, ging hij aankloppen bij de SU die hem van harte wilde steunen (om hem naar zijn kant te krijgen).

2.3) De wapenwedloop

De wapenwedloop is over het algemeen gewoon beide grootmachten (VS en SU) die zoveel mogelijk kernwapens gaan aanmaken om elkaar te bedreigen.

2.3.1) Oorzaken wapenwedloop

✓ VS begon: na Hiroshima begon Stalin met wapens te produceren.

✓ VS en SU daagden elkaar uit: wapens werden steeds gemoderniseerd.

--> Daarmee bedoelen we: wapens werden steeds vermijd --> H-bom, neutronenbom ...

✓ Na Cubacrisis: tijdelijke ontwapening (zie eerder)

--> VS-president Ronald Reagan --> herbewapening! ➔ Dus SU moest ook herbewapenen.
= einde Sovjet-Unie, ze investeren in wapens maar hebben géén geld!

2.3.2) Wapens, wapens en nog meer wapens...

*Wapens gemoderniseerd door systematisch wetenschappelijk onderzoek.

--> VS en SU pompten zéér veel geld in het produceren en moderniseren van wapens!

==> SU haalde de beste van de beste wetenschappers uit de schoolbanken om verplicht wapens te gaan produceren.

*De VS en SU konden de wereld 12x vernietigen.

--> Dit noemen we overcapaciteit, die overcapaciteit was zinloos, maar ze bedreigden elkaar.

--> Mutual assured destruction = als één grootmacht afvuurde, kon de andere grootmacht direct terug afvuren. Zo konden ze elkaar vernietigen (destruction!)

--> Second strike capability = zowel de VS en SU hadden de mogelijkheid om zwaar terug te slaan na een verrassingsaanval (= the first strike)

➔ NIEMAND wilde echter éérs slaan: je wilt de geschiedenis niet ingaan als starter van de kernwapenoorlog die de wereld vernietigde.

*Propaganda publieke opinie: paniekgolven

--> Zo werd de Amerikanen 'duck and cover' aangeleerd als een bom werd gedropt om henzelf de illusie te geven dat ze zichzelf konden beschermen.

==> Door de gewone mens bang te maken voor een eventuele kernwapenaanslag werd de productie van Amerika door de publieke opinie goedgekeurd, ze dachten toch immers dat Amerika zich moest kunnen beschermen...? De S-U bedreigt HEN immers!
= afschrikkingsdoctrine!

*MIC (militair industrieel complex) had een groot zegje in de bewapening en had véél macht.

--> Het MIC kan/kon een gevaar vormen voor de democratie, waarom?

✓ Niet democratisch verkozen

✓ Véél invloed op de staat.

--> Als de staat bv. wil aanvallen, moet de MIC dat goedkeuren.

✓ De MIC maakt de wapens en rekruteert daarvoor de beste van de beste wetenschappers.

2.3.3) Afrika en wapens van de VS/SU

Derdewereldlanden werden gemilitariseerd door de grootmachten, er was véél militaire controle en ze moesten zelf militair ingrijpen. Mensen leefden hierdoor in angst, honger (al het geld ging naar wapens!) ... de democratie werd hierdoor ook ondermijnd (mensen werden bedreigd!).

DOELEN VAN VS/SU	✓ Land zo afhankelijk mogelijk maken: militaire dictatuur invoeren. ✓ Wapens leveren aan landen zodat zij opstanden kunnen onderdrukken
RESULTATEN	✓ Derdewereldlanden hebben zéér veel geld gespendeerd aan militaire uitgaven.
GEVOLGEN	✓ Er werd nauwelijks geld gespendeerd aan samenlevingsopbouw (scholen, ziekenhuizen ...) wat vandaag nog zien- en voelbaar is daar.

2.3.4) Ontwapening...

Na Cubacrisis: kernstop-verdrag: VS/SU zien gevaar in!

T.e.m. 1980: SALT, INF EN START: Het aantal kernwapens afbouwen + beperken, echter blijven ze bestaan!

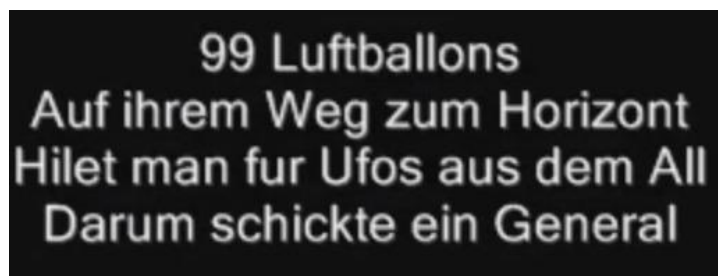
2.3.5) Opdrachten bij dit onderdeel

1) Leg uit hoe de militarisering duurzame ontwikkeling in de Derde Wereld doorkruist (of gewoonweg ongedaan gemaakt).

Er waren burgeroorlogen aan de gang in de Derde Wereld, daarnaast waren er ook dictaturen en staatsgrepen. Om zulke dingen te doen hadden die landen natuurlijk wapens nodig. VS, België ... en alle andere 'beschaafde' Westerse landen maakten en verkochten deze wapens aan hen.

Zo hielden zij deze dictaturen in stand, wat de democratie verhindert, wat op haar beurt de weg naar duurzame ontwikkeling voor deze landen verhindert/heeft verhindert!

2) Leg uit hoe de kernwapenwedloop hele samenlevingen, ja zelfs de mensheid, heeft gegijzeld. **De mensheid, alle mensen in de wereld, waren bang dat de atoombom gedropt ging worden op hun land en zo duizenden mensenlevens kon beëindigen in slechts enkele seconden. Deze angst zien we ook terug in de muziek van die tijd, langs Amerikaanse (Duitse) kant is zo het liedje '99 luftballons' gemaakt. Die luchtballonnen ('Luftballons') verwijzen niet naar échte luchtballonnen maar naar 99 atoombommen in de lucht.**

De eerste twee zinnen zeggen al genoeg, vrij vertaald:
"99 luchtballonnen, naar jouw weg via de horizon."

In de Oostblok was de schrik er ook goed in, dit zag je ook goed via de muziek die langs onze kant natuurlijk minder bekend is (en ik niet bespreek).

3) INZICHT: Waarom was de heropstart van de wapenwedloop door de VS na wat ontspanning na de Cubacrisis het einde voor de S-U en niet voor de VS?

De VS had liberaal kapitalisme als politieke ideologie. Iedereen had haar eigen privébezit, hierdoor konden mensen in het privé (de MIC?) investeren in de bewapening van de VS en hoefde de staat er minder in te investeren. SU had daarentegen een staatsgeleide planeconomie. Niemand had privébezit. Dit betekende over het algemeen dat de staat moest investeren in de bewapening, waardoor ze weinig geld over had om in de rest te investeren, de gevolgen kan je zelf raden...

2.4) Einde van de Koude Oorlog

Hou vol! De koude oorlog is bijna gedaan!

2.4.1) Keerpunt

LAND	VS	SU
MACHTHEBBER	President Ronald Reagan	Mikhail Gorbatsjov
WAT GEBEURDE ER?	✓ Raegen beschuldigt SU: periode ontspanning (na Cubacrisis) misbruikt voor uitbreiding. ✓ Raegan heeft plan: raketafweersysteem bouwen boven VS, om de veiligheid te garanderen	*SU is in een noodsituatie... ✓ Planeconomie niet dynamisch genoeg, kan niet veranderen. ✓ ICT-revolutie: Oosten was nu in contact met Westen via moderne communicatiemiddelen.

2.4.2) Sovjet-Unie: Gorbatsjovs hervormingsbeleid

WAT?	Glasnost	Perestrojka
WAT HIELD DAT IN?	Democratisering, geestelijke openheid, mensen mochten eindelijk kritiek geven (wat voorheen niet mocht: de SU was een gecensureerde staat!)	Herstructurering van de economie* *Zéér veel mensen waren tegen de Perestrojka, via de Glasnost (vrijheid) uitten ze hun ongenoegen.
GEVOLGEN?	<p>✓ Glasnost: zelfbeschikkingsrecht: SU-staten mochten hun eigen weg gaan. --> Staten hebben zich als domino's achter elkaar ontvoegd van de Sovjet-Unie. Ze zijn onafhankelijk(er) geworden. → Polen, Hongarije, Oost-Duitsland (DDR), Tsjechoslowakije, Roemenië --> Volkeren in deze landen keerden zich tegen het centralisme v. Moskou → Oktober 1990: Oost- en West-Duitsland herenigd!</p> <p>✓ Communistische Partij verscheurd: PROGRESSIEVEN <===== > CONSERVATIEVEN (1) Voor Gorbatsjov (2) Voor hervormingen</p> <p>Plegen een MISLUKTE staatsgreep, Gorbatsjov blijft aan de macht!</p> <p style="text-align: right;">(1) Tegen Gorbatsjov (2) Tegen hervormingen (3) Vinden dat de oude waarden van de communistische partij hersteld moeten worden.</p>	
EINDE VAN DE K.O.?	<p>*Gorbatsjov wordt niet herkozen bij de volgende presidentsverkiezingen. *1991: implosie Sovjet-Unie is compleet --> (bijna) alle staten scheiden zich af van de Sovjet-Unie, de Sovjet-Unie valt dus uiteen! → Gorbatsjov geeft toe dat 'Moskou' niet de enige pure vorm van socialisme (communisme) heeft en dat er meerdere 'waarheden' over het communisme bestaan, iedereen krijgt dus vrijheid! S-U valt, iedereen gaat zijn eigen weg! --> We zitten nu zo goed als aan het einde van de Koude Oorlog. *Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS): verbond tussen ex-SU-staten dat als doel had de nucleaire wapens van de SU te beheren. De SU was nu dus GOS.</p>	

2.4.3) Einde van de Koude Oorlog

*Gorbatsjovs beleid ==> grote keerpunt.

→ VOOR GORBATSJOV: 1945-1985: conflict en confrontatie

→ NA GORBATSJOV: Na 1985: vertrouwen en overleg

--> Topoverleg, akkoorden over wapenbeheersing ... alles werd overlegd.

==> Na de implosie: SU géén grootmacht meer, de VS is nu de enige supermacht (gevaar?)...

2.4.4) Overzicht: Heersers van de Sovjet-Unie

Chroesjtjov: 1956-1964: ✓ Hervormingen: destalinisatie

✓ Echter: géén dissidentie (afwijking v/d norm) getolereerd: kunst ... !

✓ Space race: overwon Amerika ⇔ landbouw: zéér slecht --> hongersnood

Gorbatsjov: 1985-1991:

✓ Perestrojka --> mislukte

✓ Implosie SU: SU --> GOS

Stalin: 1929 – 1953:

✓ Maakte van SU een totalitaire, bureaucratie politiestaat

✓ Bestrafte mensen in Siberië

✓ Collectivering boerderijen
--> hongersnood: productie daalt

Brezjnev: 1964-1985:

✓ Begin: goed --> meer werk, meer landbouw, goedkope wodka ...

✓ Echter: schijn --> statistieken vervalst (om valse hoop te geven aan inwoners van de S-U) --> economie slecht --> mensen uren/dag in de rij voor producten.

✓ Prestigieuze ruimteprojecten + véél militaire uitgaven (koude oorlog!)

✓ Immobilisme politiek: politiek was niet dynamisch genoeg, kon niet veranderen.!

2.4.5) Synthesevragen bij dit onderdeel

1) Welke ontwikkelingen leidden in de VS en SU naar een keerpunt?

Ronald Reagan herbewapende de VS na de periode van détente (na de Cubacrisis), waardoor de SU een soort van verplicht ook moest herbewapenen, echter konden ze de VS niet bijbenen.

Uiteindelijk kwam Gorbatsjov aan de macht in de Sovjet-Unie, hij zorgde voor Glasnost (meningsvrijheid, democratie ...) en Perestrojka (economische hervormingen).

2) Wat waren de pijlers van het hervormingsbeleid van Gorbatsjov en wat was het resultaat?

De pijlers van het hervormingsbeleid van Gorbatsjov waren glasnost (meningsvrijheid, democratie ...) en perestrojka (economische hervormingen). De meningsvrijheid was bv. al tegen één van de fundamenteelste begrippen van de communistische partij. Ook liet hij in het licht van glasnost (democratie?) en zelfbeschikkingsrecht satellietstaten van de SU zelf de keuze of ze nog aangesloten wilden blijven aan de SU. Het gevolg (resultaat) hiervan was een geleidelijke ontvoogding en een implosie van de Sovjet-Unie.

3) Welke impact had het beleid van Gorbatsjov in Europa en in de SU?

Het beleid van Gorbatsjov moderniseerde, maar verwesterde het communisme eigenlijk waardoor het viel. Via de Glasnost (= meningsuiting, zelfbeschikking ...) en Perestrojka (= meer ondernemingsvrijheid) is de SU gevallen. Er drong steeds méér en méér Westerse invloeden binnen (Colafabrieken, McDonalds ...). De mensen in de SU zagen voorts ook dat de West-Europeanen het niet zo slecht hadden als de propaganda tijdens de Koude Oorlog het liet blijken.

4) In welke zin maakten die veranderingen komaf met de naoorlogse wereld?

Die veranderingen lagen eigenlijk in lijn met het westen (waar al meningsvrijheid (= glasnost) en ondernemingsvrijheid (= perestrojka) was). Zo zijn we van een bipolaire naar een steeds meer unipolaire wereld gegaan waar iedereen in één lijn ligt, de naoorlogse bipolaire wereld is dus unipolair geworden.

5) Op welke manier bouwde Stalin zijn dictatuur verder uit?

Stalin heeft een personencultus rond hem ingevoerd, voorts bestrafte hij mensen in Siberië (of met de dood door de gulag). Daarnaast verplichtte hij ten tijde van de koude oorlog wetenschappers (de besten van de beste) om mee te helpen naar wetenschappelijk onderzoek voor betere kernwapens. Voorts collectiviseerde hij alles (= alle bezittingen werden van de staat --> kenmerk communisme).

6) In welke zin rekende Chroesjtsjov af met het stalinisme? Wat was zijn ambitie?

Chroestjov voerde hervormingen door. Mensen mochten kritiek uiten (wat speciaal is in het communisme) op Stalin, maar NIET op de systeem van het Sovjet-Unie. De verknechte staten aan de Sovjet-Unie in Oost-Europa kregen meer vrijheid, maar opstanden die hierdoor konden ontstaan werden met de harde hand onderdrukt. Voorts werd in het licht van liberalisering politieke gevangenen vrijgelaten. Hierdoor destaliniseerde hij. Zijn ambitie was om de hongersnood onder Stalin weg te werken en ruimtelijktechnologisch en militaire vooruitgangen te boeken. Enkel dat laatste is gelukt, de hongersnood is gebleven.

7) Waarom evolueerde de SU onder Brezjnev naar een impasse? Wat deed Gorbatsjov?

Omdat hij uiterlijk schijn gaf dat de economie goed ging (via vervalste statistieken), echter kon dat niet lang volgehouden worden. De economie ging zeer slecht, echter werden er desondanks nog steeds zéér veel geïnvesteerd in vooruitgangen in de ruimtetechnologie en op militair vlak, ten koste van andere factoren. Ook was de economie van de SU immobiel, het kon niet anticiperen op veranderingen! Gorbatsjov had Glasnost (vrije meningsuiting) en Perestrojka als oplossing.

2.5) Op naar een multipolaire wereld

2.5.1) “America won the Cold War.” – George Bush

*George Bush beweert in zijn speech dat Amerika de koude oorlog heeft gewonnen, is dat zo?

- ✓ Financieel: Wall Street was de grootste beurs na K.O.
- ✓ Economisch: Amerika was de economische supermacht na de K.O.
- ✓ Militair: Amerika was de militaire grootmacht van de wereld na de K.O.
- ✓ Technologisch-wetenschappelijk: Meeste vooruitgangen komen van Amerika.
- ✓ De VS domineert alle machtige instellingen (Wereldbank, VN ...) en is de bewaarder van de vrijheid.

Je ziet aan Bush's speech dat hij Amerikaans is: hij zegt vaak 'God' en 'de Bijbel'. Godsdienst is belangrijk voor de Amerikanen.

➔ De VS heeft de koude oorlog overduidelijk gewonnen: supermacht

*Actualisering: de VS haar positie als supermacht begint te verzwakken, waarom?

- ✓ Economisch: zéér veel schulden (grootste crediteur = China)
- ✓ Militair: de VS staat onder druk en ondergaat zéér veel uitdagingen!

2.5.2) Amerikaans naïef (vals) optimisme

Amerika dacht dat...

- ✓ De hele wereld kapitalistisch ging worden en steunen op Amerika
- ✓ Ze de enige grootmacht op aarde gingen blijven
- ✓ De democratie op aarde zou zegevieren.

==> Echter is de wereld complex, één grootmacht kan de wereld nooit regeren. We gaan nu dieper in op de verschuivingen van de machtsverhoudingen.

2.5.3) Machtsverschuivingen na koude oorlog

VLAK	ECONOMISCH		MILITAIR
SUPERMACHT(EN)	VS	China	VS
UITLEG	<p>*Vroeger: VS machtigste en competitieve economie --> Trekt ... aan (1) investeringen (2) Slimme mensen (brains)</p> <p>*Nu: VS minder sterk --> Uitgedaagd door... (1) Europa (2) China (3) Azië</p> <p>Reactie VS: protectionisme: eigen economie beschermen!</p>	<p>*Na dood Mao: economie bloeit. --> Regering stimuleerde binnenlandse koopkracht sterk (door: lonen te verhogen).</p> <p>*China probeert ook op andere vlakken een internationale rol te spelen (Olympische Spelen Beijing 2008).</p> <p>*Chinese ondernemingen proberen VS over te kopen</p>	<p>*VS blijft zich militair ontwikkelen na de Koude Oorlog ==> Waarom? O.i.v. het MIC dat véél invloed hft!</p> <p>*Nieuwe uitdagingen: (1) Terrorisme: 9/11 --> nieuwe wapens ontwikkelen tegen terroristen</p> <p>*VS moet haar belangen overal ter wereld verdedigen = imperial overstretch.</p>

			==> VS kan onmogelijk overal haar belangen verdedigen.
PRONOSTIEK	China zal de VS misschien inhalen als economische wereldmacht. We hebben een multipolaire		De VS kan vallen ten gevolge van imperial overstretch*.

*Imperial Overstretch heeft er ook voor gezorgd dat het vroegere grote Romeinse Rijk viel. De VS kan net zoals het Romeinse Rijk nooit overal ter wereld legerstroepen sturen om hun belangen (het kapitalisme) te verdedigen!

2.5.4) Transnationale (wereld)problemen

De wereld krijgt steeds meer en meer te maken met wereldproblemen, dus problemen die méér dan 1 land aangaan:

- ✓ Klimaatsverandering: wereld wordt onleefbaar, klimaatvluchtelingen ...
  - > *Dankzij het terrorisme was men na de jaren 2000 minder bezig met het klimaat, nu het terrorisme in Europa relatief laag is, is men terug meer bezig met het klimaat (bosbrossers!)*
- ✓ Milieuproblemen: door uitstoot CFK's, broeikasgassen ...
- ✓ Migratie van miljoenen mensen uit oorlogsgebieden: wie vangt ze allemaal op?
- ✓ Terrorismen in zéér veel landen.
- ✓ Energievoorziening: fossiele brandstoffen zijn EINDIG en NIET-DUURZAAM ...
- ✓ ...
  - > één grootmacht kan deze problemen niet alleen oplossen, maar moeten door meerdere staten (de hele wereld) opgelost worden. We zitten nu dus in het midden van een multipolaire wereldorde met niet één enkele grootmacht (de VS).

2.5.5) Amerikaanse wereldorde uitgedaagd

9/11: aanslagen op de WTC-torens in New York --> hartje Amerika is aangevallen.

--> Amerika beseftte dat haar wereldwijd beleid haat (anti-Amerikanisme) tegen hen oproept.

2.5.5.1) Bushdoctrine to the rescue!

PIJLERS BUSHDOCTRINE	VOORBEELD
✓ Unilateralisme: VS pakt zelf schurkenstaten (geradicaliseerde) staten aan, zonder rekening te houden met de mensenrechten.	na 9/11 2001: VS valt Afghanistan binnen (omdat Bin Laden daar woonde) en schakelt het radicaalislamitische talibanregime uit.
✓ Pre-emptive strike: VS mag preventief militair geweld gebruiken tegen een land, zelfs als er géén directe bedreiging is.	Maart 2003: VS valt Irak binnen omdat ze denken dat de leider, Saddam Hoessein, wapens bezit en linken had met Al Qaida. --> Dit was nooit bewezen geweest.
America when it hears another country found oil 	→ Gevolgen: Irak gedestabiliseerd, miljoenen burgers verloren hun leven. → De VS <u>hoefde</u> géén tweede front te openen in Irak. Ze hadden Irak ingevallen omdat ze daar véél olie hebben. When the recipe says put oil into the pan
Only reason bush went to Iraq	
✓ VS kon zelfstandigheid van een land altijd miskennen. Ze konden dus m.a.w. gewoon zeggen dat bepaalde landen niet meer onafhankelijk waren.	

2.5.5.2) Binnenlands beleid Bush na 9/11

WAT	Imperial presidency
HOE	<p>✓ US Patriot Act (2001): maakt willekeurige arrestatie en afluistering mogelijk. --> Dit is tegen den grondwet en de rechtsstaat.</p> <p>→ Iedereen die ook maar <u>verdacht</u> werd van potentieel terrorisme, ookal is er géén bewijs, werd opgepakt en gevangen in Guantanamo Bay. ==> Guantanamo Bay was een militair gevangeniscomplex van de VS, waar deze (onterechte) verdachten gefolterd (bv.: blootstelling aan vrieskou, like écht koud) werden tijdens ondervragingen</p>
KRITIEK	✓ Wetten die de vrijheden inperken en het internationaal recht schenden vormen een grotere gevaar voor de democratie dan het terrorisme. – Hogegerechtshof

2.5.6) Synthesevragen bij dit onderdeel

1) Welke factoren bepalen de machtspolitiek op wereldvlak?

Militair sterk staan en een goed draaiende economie hebben bepaalt de machtspolitiek.

2) Wat zijn de militaire machtsverhoudingen in de huidige wereld?

De VS staat militair nog steeds sterk in haar schoenen, alhoewel ze dreigt te vallen door imperial overstretch. Trump anticipeert hier echter op en met zijn slogan 'America first!' wil hij troepen uit andere landen halen. Voorts stopt Amerika het meeste geld en moeite in de NAVO (= militair bondgenootschap tussen de VS en de EU). De EU zelf heeft géén goede militaire basis, als de VS de NAVO (NATO) opdoekt (waarmee Trump al dreigt en Obama mee heeft gedreigd), heeft de EU bijna géén defensie meer. De EU is als het ware op militair vlak afhankelijk van de VS.

3) Wat zijn de sterke en zwakke punten van de Amerikaanse economie?

Wetenschappelijk-technologisch staan ze sterk in hun schoenen en trekken ze slimme mensen (brains) aan. De kenniseconomie zorgt ervoor dat zéér veel wetenschappelijke vooruitgangen uit Amerika komen. Daarnaast probeert Trump via het protectionisme de economie te beschermen. Zwakke punten zijn dat Amerika teveel schulden aan landen zoals China (hun grootste rivaal) hebben opgebouwd en een negatieve handelsbalans hebben. Tenslotte staat hun economie zéér veel onder druk dankzij de opkomende rivalen, waaronder de EU, Brazilië en China.

4) Wat is de betekenis van de transnationale problemen in de mondiale machtspolitiek?

Transnationale problemen kunnen niet door één supermacht worden opgelost, deze problemen zorgen er dus ook mede voor dat we streven naar een multipolaire wereld. De macht is dus niet gecentraliseerd tot de VS bijvoorbeeld maar verdeeld over verschillende supermachten.

5) Welke illusies van het Amerikaanse volk heeft deze terroristische aanval vernietigd?

Het Amerikaans volk dacht dat Amerika (toch wel relatief) geliefd was in de wereld. Ze hadden een wereldwijd beleid en waren immers de beschermers van de vrijheid (democratie)..? Ook hebben ze komaf gemaakt met het (Goddelloos) communisme, dan zouden toch zélfs de moslims van hun moeten houden..? Het bleek dat ze niet geliefd waren tijdens de aanslagen van 9/11. Amerika beseft dat haar beleid ook haatgevoelens bij andere groeperingen, anti-Amerikanisme, oproept.

6) Welke invloed had 9/11 op het buitenlands beleid van de VS?

Het buitenlands beleid werd zéér sterk aangescherpt door het Bushdoctrine, dat inhield dat Amerika op hun eentje staten mochten aanvallen. Meer nog, ze mochten preventieve aanvallen uitvoeren en het internationaal recht hierbij verwaarlozen. Voorts mogen ze de onafhankelijkheid/zelfstandigheid van een land miskennen. Amerika wilde koste wat het kost een nieuwe aanslag vermijden met dit streng buitenlands beleid, echter misbruikten ze het soms ook om een reden hebben om landen in te vallen (zoals Irak: olie!).

7) In hoeverre hebben de VS met hun invallen in Afghanistan en Irak hun doel bereikt?

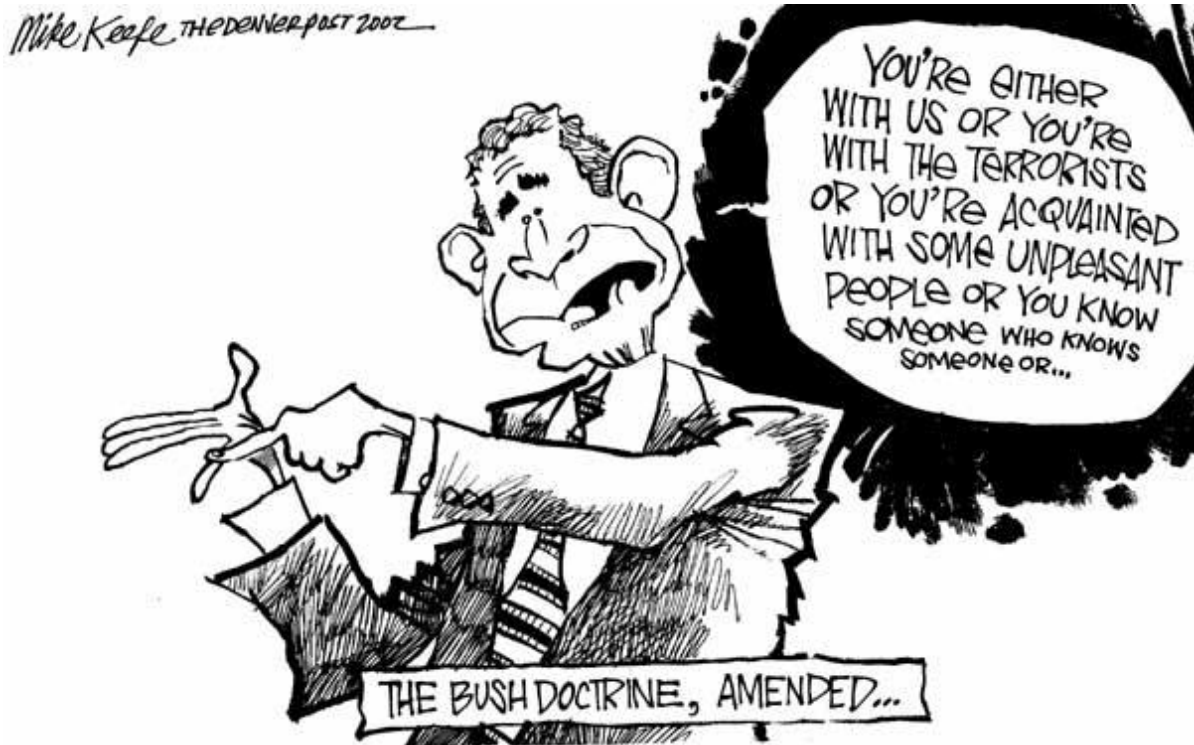
De VS hebben hun doelen totaal niet bereikt. Na de inval in Irak volgde een reeks van terroristische aanslagen in dat land waarbij er véél doden vielen. In Afghanistan heeft Amerika de taliban proberen uit te schakelen, die echter nu terug in de opkomst is. De verborgen doelstelling van 'olie stelen' van Irak is wél gelukt.

8) Welke invloed had 9/11 op het binnenlands beleid van president Bush?

Amerika kreeg weliswaar passief (op de achtergrond) méér de vorm van een autoritaire politiestaat. Ze mochten immers telefoongesprekken willekeurig af luisteren en ook arrestaties uitvoeren zonder enige vorm van bewijs. Daarnaast werden deze mensen die verdacht werden van

‘potentieel terrorisme’ zonder enig bewijs gefolterd (in vrieskou gezet, verdronken (maar niet te lang), bedreigd met honden ...) tijdens ondervragingen. Dit lijkt op de vroegere S-U, nietwaar? Er is weliswaar nog steeds vrijheid in Amerika, alles wordt weliswaar afgeluisterd en men kon, net als in de S-U, je zomaar bestraffen. Hierdoor kwam de rechtsstaat en de democratie in gevaar.

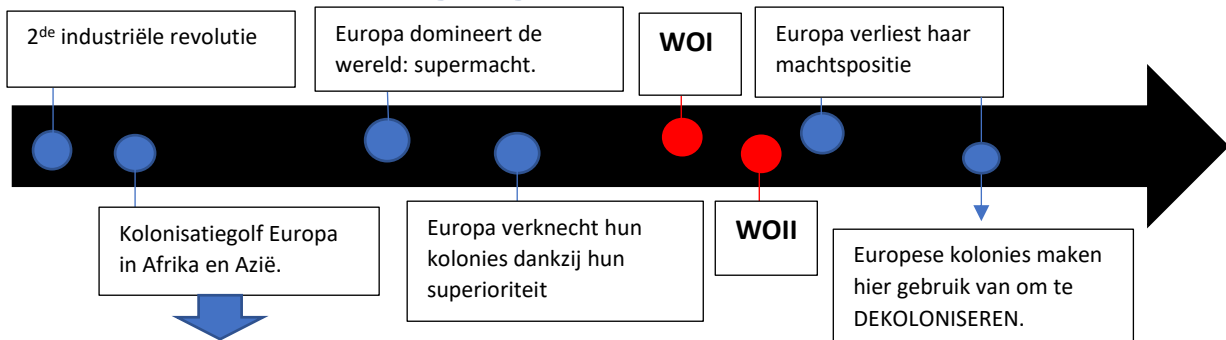
9) Snelle spotprentenanalyse

Op bovenstaande voorbeeld word kritiek gegeven over de Bushdoctrine. Hier wordt Bush een beetje paranoia voorgesteld, dit zie je goed aan zijn gezicht en ogen. Ook zegt hij in de tekstballon: "Ge zijt met ons of ge zijt met te terroristen of ge zijt gelinkt aan niet-leuke personen of ge kent iemand die iemand kent of ...". Hiermee wil de maker van de spotprent zeggen dat Amerika na 9/11 paranoia was geworden, ze verdachtten iedereen van terrorisme (zoals: Saddam Hoessein, remember?).

3) Dekolonisatie

3.1) Wat vooraf ging...

Waarom eigenlijk?

- ✓ Europa zocht nieuwe afzetmarkten ('kopers') voor nieuwe industriële producten
- ✓ Europa was op zoek naar nieuwe grondstoffen om industriële producten te maken.

3.2) Dekolonisatie algemeen

<p>OORZAKEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Europa was op haar diepste punt na WOII ✓ Kolonies hadden tijdens WOII meegevochten voor vrijheid en democratie: --> Ze wilden daarna ZELF vrijheid en democratie ✓ Afrikaanse en Aziatische mensen die in westerse universiteiten mochten studeren kregen daar een liberale en nationale denkwijze mee: --> Deze mensen werden de figuren van het nationalisme in hun thuislanden. --> Deze mensen (die hebben gestudeerd) hielpen de dekolonisatie. ✓ Europa onderschatte (of toch niet?) de kolonies: ze achtten hen niet rijp om op zichzelf te bestaan. ✓ Na WOII: SU en VS supermachten --> beiden waren antikolonialistisch, ze waren dus tegen het (Europees) kolonialisme.
<p>KENMERKEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Proces = erg uiteenlopend --> Groot-Brittannië: kalm, rustig, realistisch, zonder veel bloedvergieten --> Frankrijk: met veel bloedvergieten → ze wilden hun kolonies niet opgeven. ✓ Veel bloedvergieten, waarom? --> Etnisch/religieuze tegenstellingen: onafhankelijkheid Indië betekende een burgeroorlog tussen de moslims en de hindoes --> Landen willen kolonies niet opgeven: zoals Frankrijk... --> Westerse landen wilden aan de macht blijven uit schrik dat de gekoloniseerde landen communistisch zouden worden, eenmaal ze onafhankelijk zijn (zie het verband met de koude oorlog!)
<p>GEBEURTENISSEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mao = zorgt voor onafhankelijkheid China --> China wordt communistisch. --> Mao inspireert andere bevrijdingsbewegingen ✓ 1955: Samenkomst gekoloniseerde landen --> dringen aan op een snelle dekolonisatie. ✓ 1956: FR + ENG werden teruggefloten uit Suezcrisis (Egypte, zie eerder) door Sovjet-Unie en VS. --> Hier zie je dat Europa haar wereldmacht heeft verloren! ✓ 1960: véél Afrikaanse landen dekoloniseren ('jaar van Afrika')

3.2.1) Wat na het kolonialisme?

*Na het dekolonialisme was iedereen blij, de nieuwe landen gingen genieten van vrijheid en democratie. Dat was echter valse euforie.

--> De nieuwe landen werden ontuchtterd. Er waren meer negatieve dan positieve dingen...

POSITIEVE NA KOLONIALISME	NEGATIEF NA KOLONIALISME
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Landen erfden de infrastructuur, leger, politie, staatsinstellingen (school, ziekenhuizen ...) die de kolonisten daar hadden gebouwd. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Elites van de landen palmden de staat direct in om economisch te overleven. --> De elites kwamen dus aan de macht! ✓ Gedekoloniseerde landen kochten wapens van de VS en de SU tijdens de KO. <i>(die wapens waren voor de regimes een repressie-apparaat ≈ onderdrukingsmiddel)</i> --> Dankzij die wapens konden slechte mensen daar autoritaire en militaire regimes handhaven (m.a.w.: een beleid waarbij je naar de dictator moest luisteren of je werd vermoord) --> Staten dienden een repressieapparaat te onderhouden om hun gezag te behouden. → Zo waren ze niet volledig onafhankelijk <p style="text-align: center;">≠ democratie!</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Sociaal-economisch bleven de gedekoloniseerde landen afhankelijk van hun vroegere kolonisten (= neokolonialisme). De democratie kon moeilijk op gang komen (kloof arm<-> rijk groot). ✓ Voor ontwikkelingshulp moesten de landen een kant kiezen in de koude oorlog (VS of SU).

3.2.2) Synthesevragen bij dit onderdeel

1) Waarom was het koloniaal systeem onhoudbaar?

Het koloniaal systeem was onhoudbaar omdat EU haar positie als wereldmacht na twee wereldoorlogen voor eens en altijd had verloren, dus konden ze maar steeds moeilijker hun kolonies behouden. Ook waren de nieuwe supermachten, nl. de VS en de SU tijdens de koude oorlog, antiekolonialistisch. Europa werd teruggefloten door de supermachten als ze aan haar kolonies kwam.

2) Hoe verliep de dekolonisatie?

Soms verliep het rustig, zoals we zagen in het geval van Groot-Brittanië. Soms verliep het echter ook met véél bloedvergieten, omdat sommige Europese landen niet bereid waren hun kolonies op te geven, zoals het geval was met Frankrijk. Ten slotte verliep de dekolonisatie als het ware volgens een domino-effect, éérst dekoloniseert Mao China en sluit het aan bij het communisme, daarna volgen vele andere landen die zijn voorbeeld volgens, tot en met ongeveer 1960: waarbij een reeks Afrikaanse landen als bijna laatsten volgen en dekoloniseren. De dekolonisatie verliep soms vlot (zoals bij Groot-Brittanië) en soms moeizaam.

3) Om welke redenen konden de jonge naties de (hoopvolle) verwachtingen niet inlossen?

De elites, dus de rijkere personen, palmden de landen in (controleerde ze). Dat was noodzakelijk

aangezien die landen arm waren en moesten overleven, echter is dat niet zo democratisch (waarop ze nochtans veel hadden gehoopt). Voorts wilden de landen graag totaal onafhankelijk zijn, echter lukte dat niet omdat ze voor ontwikkelingshulp een kant in de koude oorlog moesten kiezen (VS of SU) en dus moesten gehoorzamen aan die kant (die hen dan hielp). Ook leverden de VS en SU hen wapens, die wapens gebruikten dictatoren in deze jonge staten als repressieapparaat (onderdrukkingsmiddel) om een militaire dictatuur te handhaven in de gedekoloniseerde landen. Tevens waren ze voor de wapenlevering opnieuw afhankelijk van de SU en de VS. Wat allebei opnieuw tegenstrijdig is met hun droom op democratie en onafhankelijkheid!

3.2.3) Bronnenanalyse bij dit onderdeel

3.2.3.1) *Bekende vrijheidsstrijders*

*Ghandi pleitte voor geweldloos verzet om onafhankelijkheid voor Indië te krijgen.

--> Ghandi studeerde rechten in London.

--> Hij pleit hiervoor omdat hij beweert dat de zielskracht grotere resultaten kan boeken dan fysieke kracht (= wapens) én dat allemaal zonder bloedvergieten!

*Ho Chi Minh heeft aan de communistische kant gevochten in verscheidene conflicten van Vietnam (met de groep: Vietcong) en (een deel van) de onafhankelijkheidsverklaring van Vietnam geschreven.

--> Ho Chi Minh studeerde in Frankrijk

--> Hij verwees in de onafhankelijkheidsverklaring van Vietnam dat in de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring (van 4 juli 1776) staat dat iedereen gelijk geboren is, dit staat tevens ook in de verklaring van de rechten van de mens. Echter hebben de kolonisten zich niet aan deze gelijkheid gehouden. Vietnam heeft nu echter wel het recht op onafhankelijkheid en vrijheid!

➔ Westerse waarden zoals vrijheid en gelijkheid hebben de dekolonisering op gang gebracht, zoals je ziet hunkerde Vietnam (en ook andere gekoloniseerde landen) naar vrijheid en gelijkheid!

MERK OP: Beide vrijheidsstrijders hebben gestudeerd aan Europese universiteiten! Daar hebben ze ideeën opgepikt van het liberalisme, vrijheid en gelijkheid!

3.2.3.2) *“Ontnuchtering” na de onafhankelijkheid*

Voorbeeld 1: Oeganda – er werd een dictatuur ingesteld na hun onafhankelijkheid. De dictator was Amin, hij kwam aan de macht na een staatsgreep.

De invloed van de Britten in Oeganda na 1962 bleef groot, hoezo?

Amin, een (diabolische) zwarte man die zich goed had opgewerkt in het Brits leger werd benoemd tot de bevelhebber van het Oegandees leger na de onafhankelijkheid. Hij werkte dus éérst in een hoge functie voor de Britten (die Oeganda bezetten) en daarna voor Oeganda in een hoge functie, zo hebben de Britten nog steeds controle. Daarnaast had de Britse regering nog haar zegje in Oeganda, zo verzocht de Britse (samen met de Oegandese) regering om Amin op te pakken nadat hij gruweldaden was ondergaan.

In welke mate speelde de Koude Oorlog een rol tijdens de dictatuur van Amin?

Amin beloofde tijdens zijn dictatuur als éérst meer democratie en eerlijkheid, verder liet hij ook politieke gevangenen vrij. Zo profileerde hij zich goed aan de VS-kant van de koude oorlog (die voor democratie en vrijheid waren) en had hij géén tegenstand nadat hij de macht had gegrepen door een staatsgreep. Echter zijn zijn valse beloftes al snel omgeslagen in een dictatuur waarbij

véél mensen uit specifieke (protest)groepen, zoals homo's, studenten en journalisten, werden vermoord. Dit sloot meer aan op het gecensureerde sovjetmodel.

Voorbeeld 2: Zuid-Afrika – Apartheidsregime – ontvoogding verhinderd door Koude Oorlog

*Zuid-Afrika --> Apartheid: scheiding wit, kleurlingen ⇔ zwart.

→ Motivatie? Gelijkheid voor zwarten was communistisch geïnspireerd!

--> Blanken konden daarom op de steun van de VS rekenen om de Apartheid in stand te houden.

⇔ Echter: land veroordeeld en economisch gesanctioneerd geweest door de VN.

→ Na ineenstorting communisme: dreiging communisme bestond niet meer.

--> Gematigde blanke president Willem De Klerk: start vredesonderhandelingen met ANC*.

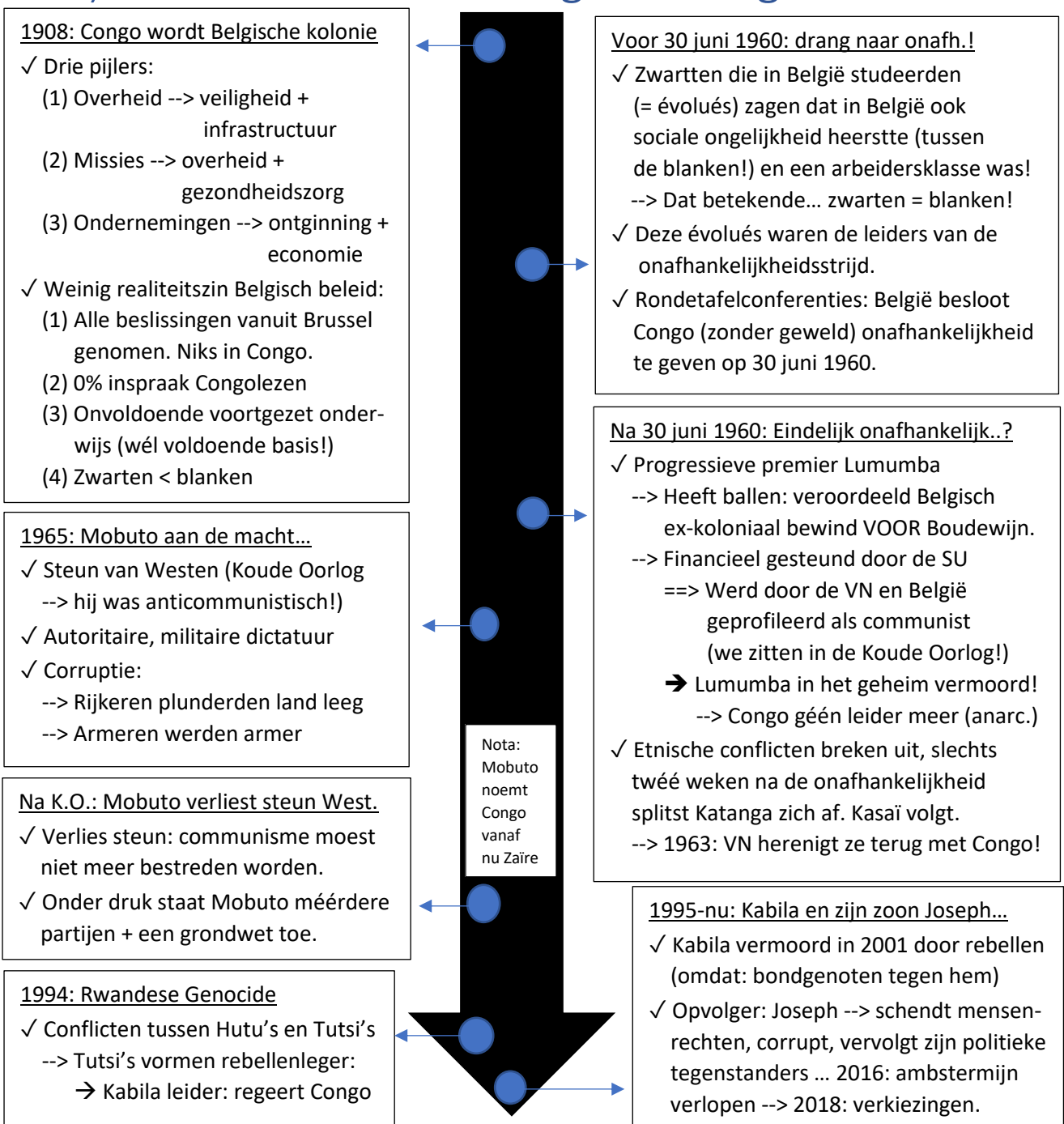
*ANC = African National Congress --> kwam op voor de rechten van de zwarten.

→ 1994: Nelson Mandela president

--> Waarheidscommissie opgericht: blanken en zwarten delen ervaringen uit de Apartheid.

--> Dit probeert de blanken en zwarten te verzoenen, blanken worden niet bestraft.

3.3) Dekolonisatie van Belgisch Kongo

3.4) De Noord-Zuidverhouding

3.4.1) Situatie in 3de wereldlanden

*Definitie van de 1ste, 2de en 3de wereld:

EERSTE WERELD	TWEEDE WERELD	DERDE WERELD*
Kapitalistisch	Communistisch	Neutraal

*De term derdewereld wordt hedendaags geassocieerd met armoede en hongersnood.

--> Zwart-Afrika: MOL's (minst ontwikkelde landen) --> bevolking kan niet in basisbehoeften voorzien worden.

==> Waarom kon dit moeilijk opgelost worden?

(X) Er was véél analfabetisme

(X) Er was véél werkloosheid --> steden werden geproletariseerd (mensen moesten in slechte omstandigheden wonen)

(X) Bevolkingsaantallen steeg zéér snel = meer monden moeten gevoed worden, er is echter al te weinig voeding!

3.4.2) Ex-kolonies in de jaren 1960

3.4.2.1) *Naïeve nieuwe staten*

Na de dekolonisatie hadden de nieuwe jonge staten bepaalde doelen:

✓ Volledig onafhankelijk worden.

De staten waren echter naïef, ze dachten dat onafhankelijk betekende dat ze eindelijk...:

✓ De rijkdommen van de blanken konden overnemen.

--> Ze géén belastingen meer moesten betalen (die ze vroeger aan de blanken moesten betalen), ze dachten dat alles gratis was vanaf nu.

✓ Ze hun eigen industrie kunnen opbouwen.

--> Echter: weinig kennis (knowhow) van industriële processen omdat bevolking laaggeschoold was

De kolonies hadden echter ook wat problemen na de dekolonisatie:

✓ De kolonies verwaarloosden hun landbouw

--> Hieruit volgt hongersnood, omdat er te weinig eten is.

✓ De kolonies hadden onstabiele inkomsten...

3.4.2.2) *Oplossing?*

Nieuwe staten vormden een front in de VN --> streven naar betere handelsvoorwaarde.

--> Hun leuze was: "Not aid, but trade" → ze wilden meer handel.

→→ Echter: géén resultaat, waarom?

(1) Industrielanden kregen altijd het laatste woord.

(2) Ontwikkelingslanden verknacht aan kapitalisme/communisme tijdens koude oorlog.

--> VS en SU hebben om de ontwikkelingslanden in hun invloedssfeer te houden corrupte dictaturen van rechts of links gesteund.

--> Hierdoor kon Mobuto 30 jaar regeren in Congo (zie eerder)

3.4.3) 1970: oliecrisis en Aziatische tijgers

*Arabische landen trokken de oliekraan dicht wegens een conflict met Israël.

*OPEC (olieproducerende en exporterende landen) verhoogden de olieprijs gezamenlijk enorm.

--> Olie werd duurder (==> dus: benzine enal werd ook duurder)

--> Industriële producten werden duurder.

--> Grondstoffen op de wereldmarkt daalden.

➔ Dit allemaal was zéér nadelig voor de nog-niet-ontwikkelde derdewereldlanden.

*NIC's (= nieuwe industrielanden) profiteerden van de toenemende globalisering (= wereld is één grote dorp geworden, we staan via technologie in contact met elkaar, ik kan met een Chinees bellen bijvoorbeeld).

--> Aziatische tijgers: verbeteringen in landbouw, uitbouw dienstensector + industrialisatie.

==> Daarnaast vernieuwden deze tijgers hun oud systeem, wat hen ook hielp in hun succes.

3.4.4) 1980: confrontatiepolitiek noord↔zuid

*Oliecrisis --> OPEClanden investeerden in westerse banken.

--> Overige dollars ➔ uitgeleend als ontwikkelingshulp voor 3de wereld

--> Gedachtegoed: 3de wereld zal met welvaart terugbetalen.

--> Echter: 1980 --> dollar steeg in waarde --> 3de wereldlanden konden niet meer terugbetalen ➔ SCHULDENCRISIS

*Schuldencrisis: internationale instellingen komen binnen als bemiddelaars.

--> IMF + Wereldbank: 3de wereldlanden moesten structurele aanpassingen uitvoeren.

✓ Inefficiënte staatsbedrijven privatiseren (niet meer in de handen v/d staat)

✓ Werking vrije markt herstellen

➔ Gevolgen: sociale uitgaven (ziektezorg etc...) werden ingekrimpt, terwijl deze sociale uitgaven nodig waren en nog steeds nodig zijn in de 3de wereld.

--> WTO: 3de wereldlanden moeten invoertaksen afschaffen of verlagen om invoer te promoten.

➔ Kritiek van ngo's: beweren dat Westen haar belangen nog steeds verdedigd.

--> Westen moest zich aanpassen om eerlijke concurrentie met het zuiden te verkrijgen!!!

3.4.5) 1990-2000: Milleniumdoelstellingen

*Besef: IMF, Wereldbank, WTO hebben ontwikkelingslanden teveel eisen opgesteld!

--> Nu: pasten hun hulp aan aan het beleid van het land ➔ een goed bestuur van het ontwikkelingsland werd gepromoot (hulp werkt immers beter bij een goed bestuur).

--> Rijke landen beseften dat ze bij hun handelsbeleid rekening moesten houden met ontwikkelingslanden. Dit werd echter niet fel toegepast.

*Einde Koude Oorlog = VS/SU financieren rechts/linkse autoritaire regimes niet meer
= democratisering in Afrika komt (eindelijk) op gang.

*2000: milleniumdoelstellingen VN ==> in samenwerking met IMF en Wereldbank

--> Ontwikkelingslanden moeten vooral armoede bestrijden.

--> Rijke landen: meer ontwikkelingshulp geven, schulden kwijtschelden en een correct handelsbeleid voeren (rekening houdende mét de belangen van ontwikkelingslanden!).

*3de wereldlanden proberen door frontvorming (samen sterk!) hun internationale positie in wereldinstellingen te versterken.

3.4.6) Synthesevragen bij dit onderdeel

1) Wat zijn de problemen waar de derde wereld mee kampte?

De derdewereld kampt(e) vooral met armoede. Er was géén democratisering, die werd alleszins tegengehouden door de koude oorlog en ze kampten met schulden dankzij de schuldencrisis.

2) In hoeverre werden de hoge verwachtingen van de ex-kolonies ingelost?

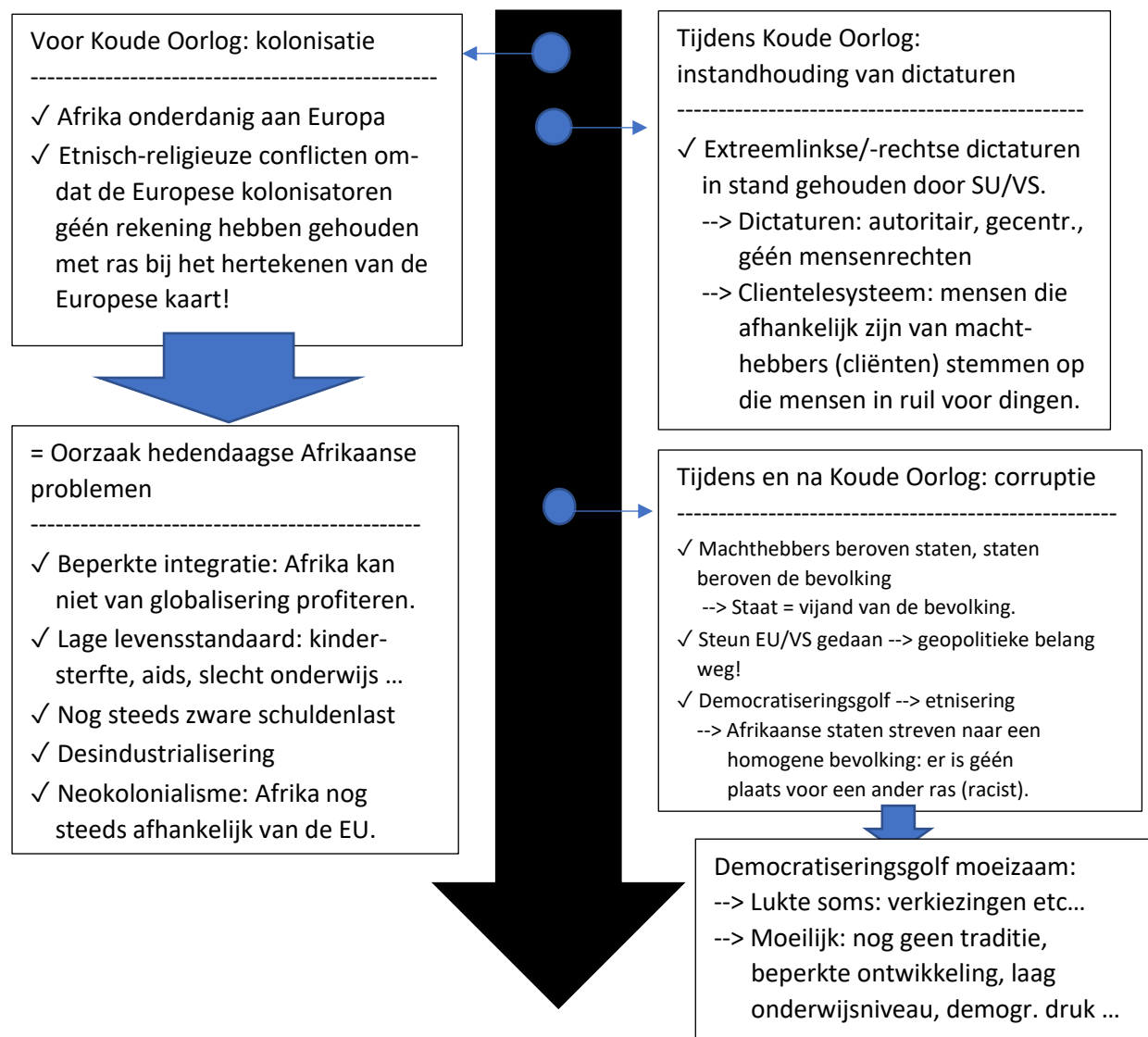
De hoge verwachtingen van de ex-kolonies werden totaal niet ingelost, ze bleven in zekere zin afhankelijk van hun moederland (neokolonialisme) en ook van de VS/SU omdat ze afhankelijk waren van hen voor ontwikkelingshulp. Daarnaast werd géén democratie ingesteld, mede dankzij de VS en de SU. Ook dachten ze nu dat alle problemen waren opgelost, alles gratis was en ze géén belastingen moesten betalen. Dit gaf blijk van het feit dat de kolonies na de dekolonisatie niet wisten hoe ze hun landen autonoom moesten besturen.

5) Op welke manier veranderde de verhouding tussen Noord en Zuid aan het einde van de Koude Oorlog?

Wereldinstellingen en de rijke landen beseften dat ze de ontwikkelingslanden niet teveel eisen kunnen stellen en houden vanaf nu ook rekening (o.a. in hun handelsbeleid) met de belangen van de ontwikkelingslanden. Voorts wordt de ontwikkelingshulp opgedreven en worden schulden kwijtspeeld. Er wordt als het ware gestreefd naar méér gelijkheid tussen Noord en Zuid aangezien Noord het Zuiden al lang genoeg heeft onderdrukt. Door die ontwikkelingshulp en kwijtspeeling van schulden kan Zuid eindelijk industrialiseren en armoede bestrijden.

3.5) Afrika, het verloren continent?!

Problemen in Afrika: oorzaak, gevolg, toekomst

*1990: Nieuwe spanningen in Afrika.

--> Partijen begonnen gewapend oorlog te voeren.

==> “Warlords” terroriseerden de lokale bevolking: kindsoldaten, verkrachting vrouwen

⇔ Partijen wilden NIET stoppen.

--> Dankzij de globalisering werden bedrijven geprivatiseerd, ze waren dus niet meer onder staatscontrole.

➔ Deze bedrijven waren nog corrupter dan de staat.

*2000: internationale ontwikkelingshulp

--> Ontwikkelingshulp vanuit de EU/VS kwam op voorwaarde dat Afrika een goed bestuur uitbouwt mét respect voor mensenrechten.

⇔ China geïnteresseerd in Afrika omdat ze véél grondstoffen hebben.

--> China belooft ontwikkelingshulp te geven als ze grondstoffen uit de grond mogen halen.

Afrika hoeft van China géén rekening te houden met mensenrechten.

➔ Afrika gaat akkoord.

⇔ Wereldwijde kritiek op China

3.5.1) Synthesevragen

1) Met welke problemen kampt(e) Afrika?

Afrika kampt(e) met het kolonialisme, daarna met dictaturen die in staat werden gehouden door de SU/VS, daarna nog steeds met dictaturen. Voorts hebben zich paramilitaire groepen gevormd die de bevolking terroriseerde: verkrachtingen, kindsoldaten ... daarnaast heeft Afrika een lage levensstandaard, lage scholingsgraad en zijn er veel etnisch-religieuze conflicten.

2) Welke elementen uit het verleden hypothetiseren de ontwikkeling van Afrika?

Het kolonialisme heeft voor véél problemen gezorgd, zoals etnisch-religieuze spanningen, omdat de EU hiermee géén rekening hield toen ze de Afrikaanse kaart hertekenden. Voorts heeft de Koude Oorlog Afrika ook niks geholpen, aangezien het dictaturen in stand hield.

3) Wat zijn de hinderpalen op weg naar democratisering?

Afrika heeft nog geen democratische traditie, ze zijn sociaaleconomisch nog maar beperkt ontwikkeld, hebben een laag onderwijsniveau en er is een grote demografische druk (= bevolkingsexplosie: de vrouwen maken véél te véél kinderen) in Afrika.

4) Welke gevolgen hebben de religieuze en etnische spanningen?

Er vormen zich paramilitaire groepen die elkaar afslachten. De ergste genocide die hieruit is gevolgd is de afslachting van 800 000 Tutsi's door de Hutu's. Etnisch-religieuze spanningen zijn er vandaag de dag nog steeds in de wereld, zoals we zien bij aanslagen, met het meest recent voorbeeld de aanslag op de moskee in Christ Church in Nieuw-Zeeland.

5) Wat zijn de gevolgen van de onveiligheid in Afrika?

Vrouwen worden verkracht, kindsoldaten worden ingezet ... alle mensenrechten worden geschonden! Ook beroven de machthebbers de staten, de staten beroven hun bevolking. De staat is een vijand van de bevolking!

6) Welke rol speelt de internationale gemeenschap vanaf ca. 2000?

De EU/VS wil ontwikkelingshulp bieden, op voorwaarde dat Afrika een goed beleid uitbouwt en mensenrechten niet meer schendt. Echter laten ze ook plaats voor autonomie, Afrika mag hun beleid zélf uitbouwen. China was geïnteresseerd in Afrika vanwege hun grondstoffen, ze hebben

Afrika dus omgekocht. Ze beloofden ontwikkelingshulp als Afrika hun grondstoffen gaf, voor de Chinese ontwikkelingshulp moest Afrika niet eens mensenrechten in acht houden. China stuitte hierdoor echter wel op véél internationale kritiek.

3.6) China: tussen ideologie en pragmatisme

3.6.1) Kenmerken beschaving doorheen geschiedenis

- ✓ China = culturele centrum Azië
  - > Identiteitsbewustzijn: Chinezen zien hun land als het centraal land in de wereld en in de wereldgeschiedenis (= sinocentrisme).
- ✓ Azië = kern van de wereldeconomie --> China = kern van de Aziatische economie
- ✓ China niet gevallen tijdens EU-expansie 15de eeuw, ze hadden immers een autarkische (= zelfvoorzienende) economie. Ze hadden géén nood aan Europese producten.
- ✓ Massa's mensen in china (1 miljard 400 miljoen) --> gemeenschap gaat voor op individu
  - > Mensen vooral geconcentreerd in Oost-China.
  - > Bij hongersnoden bv. waren er dan ook véél mensen betrokken.
- ✓ Confucianisme: hemel gaf een mandaat (levenslang ambtstermijn) aan keizer op goed te zorgen voor het volk.
  - > Hierarchie: keizer > bevolking --> paternalistisch + indoctrinerend (brainwashing) beleid.
- ✓ Hedendaags geldt dit nog steeds (buiten het confucianisme).

3.6.2) Impact van het Europees imperialisme

- *18de eeuw: Europa --> kolonies maken --> ook in Azië
  - Opiumoorlogen Engeland: China ondertekende verdrag waarin ze haar markten open maakt voor Europese producten.
- *19de eeuw: keizerlijk gezag verloor greep op de bevolking.
- *China begint ietsje later (in tegenstelling tot Japan) met moderniseren, hoe en in welke mate?

3.6.3) Communistisch China o.l.v. Mao

- *1800: China kent 200 jaar lang economische achteruitgang.
- *1949: Communisten komen aan de macht in Beijing --> Volksrepubliek China: leider = Mao
  - > Doelen: bevrijden van ongelijkheid, armoede en imperialisme
  - ➔ MISLUKT: in tegenstelling tot dat --> er was indoctrinatie, censuur en een éénpartijstaat.
  - > Personencultus Mao (iedereen moest Mao vereren) --> hoogtepunt: cultus rode boekje
  - > Economie: centraal geleid
    - > Grote Sprong Voorwaarts in 1958: Mao liet iedereen (ook boeren) verplicht werken in de (ijzer)industrie.
    - > Hierdoor bleven velden onbewerkt.
    - ==> Gevolg: grote hongersnood in China!
    - =====> Mao beschaamd --> hij doet stapje terug. ==> 1959: partij aan de macht
- *1965: Mao herovert de macht.
  - > Mao bundelt zijn ideeën in een rood boekje --> noemt hij permanente revolutie.
  - > Rood boekje = verplicht boek voor elke Chinees.
  - ➔ Mao bestrijdt elke vorm van hierarchie = culturele revolutie.

--> Rode Gardisten = jongerenbeweging die samen met Mao hiërarchie bestrijden.
(Hiërarchie = leerkrachten, bazen ...)

*1968: Einde culturele revolutie

--> Ontspoorde: teveel doden door culturele revolutie.

--> Alles word terug in orde gemaakt: jongeren werken terug, leger doet terug normaal ...

*China onder leiding van Mao: gevolgen

--> Positief: strijd tegen het analfabetisme

--> Negatief: miljoenen doden, isolement uit de wereld, jaren achterstand op de rest!

3.6.4) China onder leiding van Den Xiaoping

*1977: Den Xiaoping aan de macht --> moderniseert China

→ (1) Landbouw: verantwoordelijkheid boer --> kiest zelf hoeveel hij produceert

→ (2) Bedrijven: autonomie --> terug plaats voor concurrentie, eigen winst maken.

→ (3) Wetenschap en technologie: *universiteiten werden geherwaardeerd

*leger werd geprofessionaliseerd

➔ China wordt terug op de wereldkaart gezet: ze worden belangrijker

--> De manier waarop deze modernisering worden doorgevoerd is autoritair (bv. éénkind-politiek, iedereen mocht MAX 1 kind --> vrijheid om zoveel kinderen te maken als je wil werd dus weggenomen).

*Communistische partij bleef aan de macht --> géén ruimte voor andere partij.

--> China bleef éénpartijstaat --> ongenoegen hierover vergrootte --> STUDENTENPROTESTEN

==> Leger greep in (studentenprotest mei 1989) ==> Er werd géén politieke liberalisering doorgevoerd, China bleef en is nog steeds een éénpartijstaat (protesten mislukt!).

*21ste eeuw: China = economische wereldmacht

--> Belangrijkste crediteur VS (= VS heeft véél schulden aan hen.

--> Kopen vastgoed in héél de wereld

--> Stellen overal ter wereld hun economische belangen veilig (bv.: olie)

*Echter: géén liberalisering (dus: conservatieve modernisering --> sommige dingen behouden!)

--> Nog steeds éénpartijstaat (communistische partij)

--> Vrije meningsuiting, vrije toegang tot het internet, vrije pers, inspraak = TABOE.

3.6.5) Synthesevragen bij dit onderdeel

1) Welke langetermijnkenmerken werkten door in de tweede helft van de 20ste eeuw?

China was een autoritaire staat, de communistische partij bleef aan de macht, er was géén inspraak, géén vrijheid ... en het bleef een autoritaire staat.

2) Waarom was China klaar voor een revolutie?

Omdat het keizerlijk gezag haar belang verloor in de 19de eeuw. De keizer was machteloos geworden. Voorts was er véél ongelijkheid in China, via de culturele revolutie probeerde Mao gelijkheid in China te brengen, wat iedereen belangrijk vond.

3) Wat waren de ideologische en politieke fundamenteën in het Chinese volksrepubliek?

Het Chinese volksrepubliek was communistisch, er was een éénpartijstaat. Er was géén plaats voor inspraak, noch vrijheid. Iedereen moest Mao vereren (= personencultus Mao).

4) In welke mate werd China na 1976 gemoderniseerd? China is conservatief gemoderniseerd, verklaar. Zie tekst in 3.6.4. Conservatief omdat China een éénpartijstaat en communistisch bleef!

4) Veel succes op het examen!

The Lighter side of Dark

